

Ajankohtaiset

Naisten kaljuus on osa meidän kaikkien arkea

Lectio praecursoria Turun yliopistossa 17.5.2025

Johanna Latva

Havahduin jo lapsena tietoon, että sairaudet voivat aiheuttaa myös naisilla kaljuutta. Nimittäin ollessani alakouluikäinen, äidinkielen opettajana työskennellyt äitini oli huolissaan lukemattomuudestani. Hän istutti minut pöydän ääreen lukemaan kirjailija Eva Illoisen nuorten romaania *Tsaarin poika* (1986), joka kertoo Venäjän tsaarin Nikolai II:n perheen viimeisistä vuosista vallankumouksen tiimellyksessä. Tarinassa kuvattiin keisariperheen neljän tyttären menettäneen hiuksensa tuhkarokon seurauksena. Heidän hiuksettomuutensa paljastui, kun heistä haluttiin ottaa valokuva kesken ulkoilun. Nuoret naiset yllättivät ihmiset nappaamalla hatut päästään ja paljastivat nauraen paljaat päänsä niin kameralle kuin muille puutarhassa ulkoileville.

Tehdessäni tätä tutkimusta naisten kaljuudesta ja siihen suhtautumisesta palasin tämän lukumuiston pariin. Löysinkin netistä valokuvan näistä nuorista suurruhtinattarista hiuksettomine päineen, josta romaanissa kerrotaan. Nuoret naiset hymyilevät ja esiintyvät pystypäin. Ehkä esiintyminen niin epänormaalisissa kampauksessa huvittaa heitä. Kuvan ei varmasti ollut tarkoitus vuotaa julkisuuteen, vaan jäädä yksityiseksi välähdykseksi nuorten huumorintajusta tai ilkkurisuudesta. Silti tämä yli sata vuotta sitten otettu valokuva kertoo mielestäni jotain tärkeää naisten kaljuudesta ja siihen suhtautumisesta.

Keisariperheen tyttäret vuonna 1917. Kuva: todennäköisesti Pierre Gilliard. [Wikimedia Commons](#). Public Domain.

Hiuksettomuus ei nimittäin katso ikää, asemaa tai sukupuolta. Vaikka vasta nyt 2000-luvun aikana kaljuudesta on tullut naisilla yhä näkyvämpää, on kaljuja naisia ollut ennenkin. Kaljuutta on vain usein peitelty sen stigmaattisuuden takia. Nykyään hiuksettomuus yhdistetään sairauteen, mutta myös muotiin ja oman tyylin noudattamiseen. Kuitenkin vielä muutama vuosikymmen sitten naisilla paljas päälaki viestitti myös siveettömyydestä ja epäsovivasta käytöksestä. Hiustenleikkuu on nimittäin toiminut niin Suomessa kuin laajemmin eri puolilla maailmaa rangaistuskeinona, jolla sen kohde häpäistään (Lidman 2015, 294–295; Barak-Brandes & Kama 2018, 6, 9–10). Hiuksettomuutta on siis ennen piiloteltu nykyistä enemmän siihen liittyvien negatiivisten konnotaatioiden takia.

Kaljuus naisilla voi johtua monesta eri syystä. Hiukset voivat lähteä useiden eri sairauksien myötä tai niistä voi joutua luopumaan sairauksien hoitojen takia. Kaljuus voi tulla yllättäen, lupaa kysymättä, tai hiukset voivat lähteä vähitellen kuukausien tai vuosien kuluessa. Hiuksista luopuminen voi olla myös oma valinta. Kaljuus voi olla pitkän harkinnan tulos tai hetkellinen päähänpisto korona-aikana. Se voi olla kokonaisvaltaista karvattomuutta pääläellä, osittaista kaljuutta tai siilitukkaisuutta. Kaljuus voi olla peruukein tai asustein peiteltyä, mutta nykyään usein myös esille tuotua ja julkista.

Naisten kaljuuden tutkimuksesta

Nyt tarkastettavassa väitöskirjassani selvitin, millaisia omakohtaisia kokemuksia naisilla on kaljuudesta. Miten naisten hiuksettomuuteen suhtaudutaan ja millaisia kulttuurisia rakenteita ja asenteita suhtautuminen naisten kaljuuteen tuo esille yhteiskunnastamme?

Kahden eri aineiston avulla olen selvittänyt, miten kaljuus vaikuttaa naisten arkeen, millaisia asenteita kaljut naiset kohtaavat muilta ja onko naisten kaljuuteen liitetyissä asenteissa ja hiuksettomien naisten saamassa kohtelussa tapahtunut muutosta.

Kokosin yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa keväällä 2021 naisten omakohtaisia kirjoituksia heidän kokemuksistaan; siitä, miltä tuntuu olla kalju 2020-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa. Joissain kirjoituksissa käsiteltiin myös muistoja 1980- ja 1990-luvuilta. Toisena aineistona minulla oli digitaalinen sanomalehtimateriaali, jonka avulla selvitin, miten naisten kaljuuteen suhtautuminen on muuttunut 1990-luvulta vuoteen 2018 mennessä. Kaljuuden kokeminen ja hiuksettomuuteen suhtautuminen eivät ole kaksi erillistä puolta tutkimastani ilmiöstä, vaan ne kulkevat rinnakkain.

Naisten omakohtaisissa kokemuksissa heijastuvat yleiset asenteet ja muiden suhtautuminen naisten hiuksettomuuteen sekä näissä molemmissa tapahtunut muutos. Samoin sanomalehtiaineistosta tulevat esille julkisen keskustelun laajempien teemojen lisäksi yksilöiden kokemukset esimerkiksi haastatteluiden kautta. Nämä kaksi aineistoa muodostavat tutkimuksessani kokonaisuuden, jonka avulla on ollut mahdollista tarkastella hiuksettomuuden merkitystä naisten arkeen eri näkökulmista.

Naisten kaljuus ei ole ainutkertainen tutkimuskohde, mutta aikaisempaa tutkimusta on tehty pääasiassa lääke- ja hoivatieteen puolella. Tutkimukseni eroaa aikaisemmasta naisten hiuksettomuudesta tehdystä tutkimuksesta niin näkökulmansa kuin tieteenalansa perusteella. Omat lähtökohtani ovat niin etnologiasa kuin monialaisessa kulttuurisessa terveys-tutkimuksessa, jotka molemmat mahdollistavat aiempaa laajemman ja ymmärtävämmän

otteen tutkimuksessa. En ole tarkastellut kaljuutta sairautena, vaan kaljuuden merkitystä sen kokoneiden hyvinvoinnille ja laajemmin jokapäiväiseen elämään.

Suurin osa aineistoni vastaajista oli joko alopeetikoita, syöpähoitojen takia hiuksensa menettäneitä tai omaehtoisesti kaljuja. Nämä kaljuuden eri syyt erottavat tutkimukseni aikaisemmasta. Alopecia eli päivikaljuus on tulehduksellinen autoimmuunisairaus, joka ilmenee noin 2 % väestöstä. Alopecian eri muodot voivat aiheuttaa kokonaisvaltaista tai osittaista hiustenlähtöä ja hiukset voivat kasvaa takaisin tai hiustenlähtö voi olla lopullista. Sairauteen ei tällä hetkellä ole löytynyt toimivaa parannuskeinoa tai syytä. (Terveyskirjasto 2022; Allergia-, Iho- ja Astmaliitto 2023.) Syöpään puolestaan sairastuu yhä useampi suomalainen. Yhtenä yleisenä hoitokeinona käytettävät solunsalpaajat eli sytostaatit aiheuttavat karvojen lähtöä. Hiustenlähtö on hoitomuodon sivuvaikutus ja usein väliaikainen vaihe parantumisprosessissa. (Trüeb 2009; Kaikki syövästä 2025). Se ei tee hiuksettomuudesta kuitenkaan välttämättä helpompaa. Lisäksi aineistossani oli myös muiden harvinaisempien sairauksien tai niiden hoitojen takia hiuksensa menettäneitä, jotka eivät usein saa samanlaista näkyvyyttä hiuksettomuuskeskusteluissa tai hoidontarjonnassa kuin kaksi edellistä.

Oman erityisyyden tutkimukselleni toivat aineistossani mukana olleet omaehtoisesti hiuksettomat. Vapaaehtoisesti eri syistä hiuksensa pois ajaneiden kokemukset eivät ole aikaisemmin olleet tutkimuksen kohteena. Heidän kokemusten vertailu aikaisempaan tutkimukseen ja oman aineistoni muihin kokemuksiin oli merkittävä lisä niin omalle tutkimukselleni kuin laajemmin koko tutkimuskentälle.

Työni pohjautuu neljään itsenäiseen julkaisuun, joiden avulla olen halunnut tuoda uusia näkökulmia naisten kaljuuden tutkimukseen. Olen tarkastellut sekä naisten kaljuuden käsittelyä mediassa neljän eri vuosikymmenen aikana, kaljuuden aiheuttamia fyysisiä tuntoaistimuksia eli kaljuuden kehollisuutta, kaljuuden merkitystä sukupuolen ilmaisuun ja sukupuolikäsitteisiin, että hiuksettomuuden häpeää.

Kaljuus herättää monenlaisia tunteita ja on normien vastaista

Tutkimukseni tuokin ilmi, että kaljuus herättää monenlaisia tunteita sen kokijassa. Tutkimusaineistossani esille tulivat niin suru, katkeruus, epätoivo kuin viha ja häpeä. Toisaalta omavalintaiseen ratkaisuun ajaa hiukset pois omasta halusta tai pyytää muita ajamaan lähtevät hiukset pois liittyi ilon, odotuksen, uteliaisuuden, hyväksynnän ja tasapainon tunteita. Erilaisilta tunteilta en ole voinut välttyä minäkään tutkijana.

Lukiessani niitä kaikkia kokemuksia ja kommentteja, joita kaljut naiset ovat kertoneet ja kohdanneet, olen itkenyt, nauranut, suuttunut saadusta kohtelusta ja kokenut yhteen kuuluvutta kirjoitusten parissa. Kaljuuden esiintuomisessa, kuten alun sata vuotta sitten otetusta kuvasta voi aistia, saattaa olla mukana myös ripaus ilkkurisuutta ja halua rikkoa rajoja. Nimitäin siinä missä valokuvan suurruttinattarien toiminta ja ajettujen päidensä paljastaminen on ollut ennenkuulumatonta toimintaa vuonna 1917, suhtautumisessa naisten kaljuuteen on edelleen, nyt 2020-luvulla nähtävissä samoja piirteitä.

Kaljuus naisilla on jotain poikkeuksellista, erilaista ja ”rohkeaa”. Kalju nainen voi edelleen olla silmätikku, joka joutuu perustelemaan tai ainakin selittelemään valintaansa tuoda hiuksettomuutensa esille muille, myös tuntemattomille.

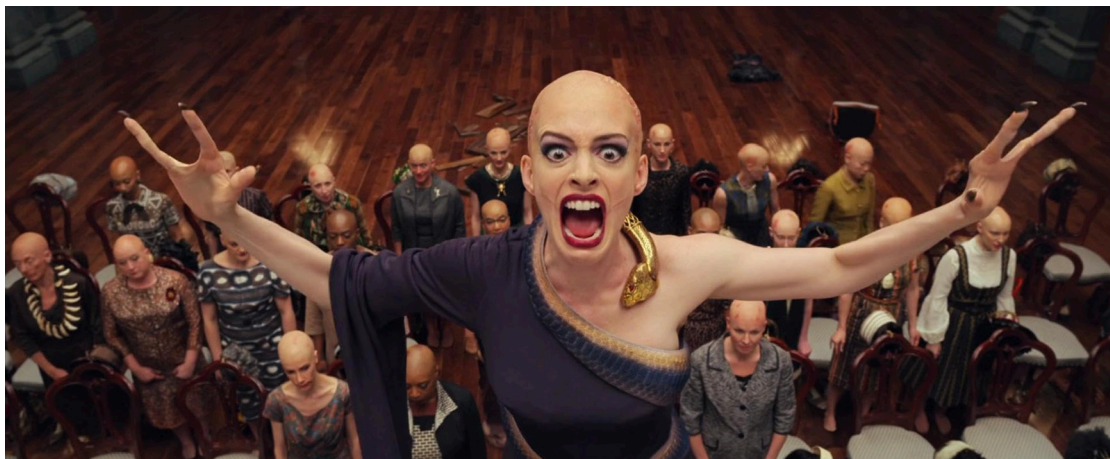

Tutkimukseni tuokin esille ulkonäköön, sukupuoliin ja pukeutumiseen liittyviä normeja. Se, mikä on toiselle sallitumpaa, on toisille jotain väärää ja ongelmallista. Asiassa ei ole mitään poikkeuksellista ja asetelma on päivittäin nähtävissä. Esimerkiksi siinä missä naiskansanedustajan valkoinen t-paita on muiden mielestä epäsiisti asu kansanedustajalle synnyttäen palauttevyöryn ja kohun, mieskansanedustajan aukinainen kravatti ja ryppyinen kauluspaita eivät aiheuta samanlaista keskustelua.

Hiuksiin liittyviä normeja toi mielestäni hyvin esille Suomen hiihtomaajoukkueiden toiminta MM-kisoissa keväällä 2021. Mediassa kerrottiin miesten maajoukkueen jäsenten yksi kerrallaan ajaneen päänsä kaljuksi joukkuehenkeä kasvattavana ja voittoa juhlistavana rituaalina. Naisten viestijoukkueen saavutettua MM-pronssia hiusten ajelun kohteeksi joutuikin heidän miespuolinen päävalmentajansa naishihtäjien sijaan. ”Perinteeksi muodostunut” hiustenleikkuun traditio ei siis koskenut Suomen joukkueissa muita kuin miehiä. (YLE 2021.)

Sukupuoliin ja kaljuuteen liittyvistä kaksoisstandardeista kertoivat myös aineistoni vastaajat. Kaljuun naiseen kohdistuu enemmän negatiivisia asenteita ja stereotyyppioita kuin kaljuihin miehiin. Hiuksensa menettäneet naiset joutuivat epäasiallisen kohtelun kohteiksi. Muutamassa kirjoituksessa kerrottiin jopa työtehtävien muutoksesta heidän hiuksettomuutensa takia. Heidän ei annettu työskennellä asiakaspalvelutehtävissä tai koulussa lasten kanssa, vain siitä syystä, että he olivat menettäneet hiuksensa eivätkä peitelleet tätä peruukein. Jokainen meistä voi itsekseen miettiä, miltä tuntuisi mennä kaupan kassalle, jossa vastassa olisi kalju miesmyyjä. Tai antaa lapsensa kaljun miehen ohjattavaksi koulussa? Niin, sukupuolella on merkitystä, kun tarkastellaan kaljuuteen liitettyjä ennakkoluuloja ja asenteita tai laajemmin yhteiskuntamme normeja.

Ennakkoluulojamme muokkaavat myös populaarikulttuurista saadut vaikutteet. Harvassa ovat ne televisiosarjat tai elokuvat, joissa kalju nainen on yksi muiden joukossa. Sen sijaan kalju nainen on miehinen toimintaelokuvan sankari tai hänet kuvataan fyysisesti tai henkisesti sairaana. Kaikille Roald Dahlia lukeneille on myös varmasti selvää, että kaljut naiset ovat ilkeitä ja pelottavia. *Kuka pelkää noitia* -romaanissa (1983) nimittäin kerrotaan, että noidan tunnistaa muista siitä, että he ovat kaljuja ja käyttävät peruukkeja. Toki noidilla on myös kolme sormea, mutta ei takerruta liikaa yksityiskohtiin.

Anne Hathaway elokuvassa *Kuka pelkää noitia* (2020). Kuvalähde: [International Movie Database](https://www.imdb.com/title/tt10368168).

Hiukset ovat osa identiteettiä ja viestintää

Kuten edellä mainitsin, kaljuus aiheuttaa niin suuria epätoivon kuin ilon tunteita. Suru hiusten menetyksestä kertoo hiusten tärkeydestä kulttuurissamme. Kuten monissa tutkimuksissa ennen omaani on todettu, hiuksilla on suuri merkitys ihmisten identiteetille.

Hiukset toimivat ulkoisen viestinnän välineenä, niillä voidaan täydentää omaa pukeutumista tai ilmentää musiikkimakua tai asemaa (Synnott 1993, 105–107; Barak-Brandes & Kama 2018, 2, 4–5). Jokainen meistä osaa varmasti muodostaa mielessään kuvan iltapukugaalaan sopivasta kampauksesta, siitä millaiset hiukset punkkarilla on, mitä tarkoittaa hippitukka tai miltä näyttävät Suomi-neidon hiukset. Myös hiusten värillä ja muodolla on merkitystä. Harmaisiin tai punaisiin hiuksiin on liitetty erilaisia ennakoasenteita eri aikoina (Synnott 1993, 109–110; Cecil ym. 2018; Friesem 2018). Tämän takia hiuksia on värjätty tai peitelty, aivan samoin kuin kaljuutta.

Käsitykset hiuksista ovat kulttuurisidonnaisia. Se mikä meillä on outoa ja erilaista, voi toisissa kulttuureissa olla tavanomaisempaa. Koska hiukset ovat niin merkittävä osa meidän totuttua ulkonäköämme, on melkein itsestään selvää, että hiusten menetys aiheuttaa epävarmuutta ja surua. Hiusten menetys vie palan omaa identiteettiä mennessään, usein lupaa kysymättä. Aineistostani näkyikin, että kaljuus aiheuttaa monissa naisissa pohdintaa siitä, miten omaa naiseutta tulisi ilmaista uudessa tilanteessa. Osa päätyy käyttämään peruukkeja ja korostamaan naisellisuuttaan koruin ja meikein. Toiset saattavat vaihtaa pukeutumistyyliään kokonaan ja jättää peruukit käyttämättä. Vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia on yhtä paljon kuin hiuksensa menettäneitä.

Kaljuus ei ole vain negatiivinen asia

Haluan kuitenkin muistuttaa myös asian toisesta, positiivisemmasta, puolesta. Hiuksista luopuminen voi nimittäin olla myös vapauttava ja iloinen hetki. Aineistossani kerrotaan, miten hiusten ajamisen myötä on viimein löydetty oma tyyli ja tahto. Hiusten ajaminen on voinut olla tahallinen keino rikkoa sukupuoliin liitettyjä ulkonäkönormeja tai keino etsiä omaa yhteisöä. Läheisten hyväksyvä ja avoin suhtautuminen naisten kaljuuteen onkin merkittävässä roolissa, kun tarkastellaan sitä, miten naiset itse elävät kaljuutensa kanssa.

Tutkimukseni tuo esille, että koettu kaljuus ja hiuksettomuus tuovat esille asenteita ja normeja, joita hiukselliset eivät välttämättä tule ajatelleeksi. Monet Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kaljut naiset -keruun vastaajista kertoivat kirjoituksissaan havahtuneensa ulkonäkönormien ahtauteen ja naiseuden olemuksen vaatimukseen vasta kaljuuden myötä.

Se, että joku päivittäin kyselee syytä hiuksettomuuteen, tulee koskettamaan päätäsi tai jää kadulla tuijottamaan hetken liian pitkään, on asia, joka saa ymmärtämään oman erilaisuuden. Ennen kaljuutta oma yksityisyys ja koskemattomuus on voitu ajatella itsestään selvyytenä. Asiaan voivat varmasti samaistua kaikki raskaana olleet, joiden vatsaa on tultu koskettamaan ilman lupaa ja kysely lasketun ajan perään.

Naisten kaljuus ei ole kuitenkaan ainoa hiuksiin liittyvä tyyli, joka on herättänyt huomiota ja rikkonut normeja. Eri aikoina pukeutumiseen ja kampauksiin liittyviä normeja on rikottu tarkoituksella niitä murtaen ja luoden jotain uutta. Esimerkiksi naisten lyhyt ”jazztukka”

1900-luvun alussa levisi muoti-ilmiöksi, mutta samalla aiheutti suurta pahennusta (ks. esim. Guillermin 2015, 54–57). Suomessakin lehdissä kirjoitettiin, miten kohta naiset ovat varmaan kokonaan kaljuja, kun noin helposti antavat hiuksensa leikattavaksi. Muutama vuosikymmen myöhemmin, 1960-luvulla, lehdistö kohahti, kun Pariisin muotiviikoilla lavalle asteli kokonaan kalju naismalli (Corson 2001, 609–618; Latva 2021). Tuon muotinäytöksen seurauksena kotimaisissa lehdissä kauhisteltiin, kuinka suomalaiset eivät voi tällaista hyväksyä. Mutta myös asiasta innostuneita löytyi. Suomestakin ainakin yksi henkilö. Kyseinen nainen ajoi päänsä kaljuksi kampaamossa lehdistön paikalla ollessa. *Suomen kuvalehdessä* häntä kutsuttiin ”kotimaiseksi mulipääksi”. Samoihin aikoihin Beatles sai maailman laajuisesti monet miehet kasvattamaan hiuksensa totuttua pidemmiksi. Nyt katsellessa noita ”miesten liian pitkiä ja epäsiistejä hiuksia”, voi vain naurahtaa hämmentyneenä. Muoti ja normit muuttuvat ajan kanssa ja vähitellen.

Aikaisemmasta poikkeava tapa tarkastella naisen kaljuutta mahdollistaakin näiden asenteiden ja normien esille tuomisen. Naisten kaljuutta ja siihen liittyviä kokemuksia on tärkeää tutkia monialaisesti ja tieteidenvälisesti unohtamatta humanistisen tutkimuksen mahdollisuuksia tuoda esille niin historiallisia näkökulmia kuin laajempaa kontekstointia naisten kokemuksiin. Eriarvoistavien ja syrjivien rakenteiden esille tuominen ja tutkiminen on ensiarvoista tässä ajassa, kun taantuvat asenteet ja naiseen sekä muuhun ”normista poikkeamiseen”, kohdistuva vihapuhe on nousussa. On välttämätöntä, että äänensä saavat kuuluviin nekin, joihin negatiiviset asenteet kohdistuvat.

Naisten kaljuudesta on tullut aikaisempaa näkyvämpää 2000-luvun kuluessa Suomessa. Tutkimukseni aikarajaus antoi minulle arvokkaan kurkistusikkunan asenteiden muutokseen. Hyvillä mielin voin aineistoni perusteella todeta, että asiat ovat muuttuneet parempaan suuntaan kaikesta huolimatta. Nimittäin siinä missä 1960-luvulla kaljua naista nimiteltiin suoraan lehdissä ja vielä 2000-luvun alussa kalju nainen koki työpaikkasyrjintää, nyt saadut kommentit ovat usein rohkaisevia ja positiivisia. Kalju nainen ei ole yksittäinen kuriositeetti herättämään muotimaailman huomiota, vaan kaljut naiset ovat osa katukuvaa ja meidän kaikkien arkea.

Latva, Johanna. 2025. Hiuksetko naisen kruunu? Suhtautuminen naisten kaljuuteen ja naisten kokemukset hiuksettomuudesta Suomessa. *Annales Universitatis Turkuensis. Sarja B* osa 715, Humaniora. Turun yliopisto, Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0088-6>

Kirjallisuus

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto. 2023. Alopecia areata, [Allergia.fi](https://www.allergia.fi/iho/ihosairaudet/alopecia-areata/). Luettu 10.5.2025. <https://www.allergia.fi/iho/ihosairaudet/alopecia-areata/>.

Barak-Brandes, Sigal ja Amit Kama. 2018. ”Introduction: why hair? why women?” Teoksessa *Feminist interrogations of women’s head hair: Crown of glory and shame*, toimittaneet Barak-Brandes, Sigal & Amit Kama, 1–20. New York: Routledge.

Cecil, Vanessa, Louise F. Pendry, Jessica Salvatore ja Tim Kurz. 2018. "Women's grey hair as an abomination of the body. Conceal and pass, or reveal and subvert." Teoksessa *Feminist interrogations of women's head hair: Crown of glory and shame*, toimittaneet Barak-Brandes, Sigal ja Amit Kama, 124–140. New York: Routledge.

Corson, Richard. 2001 [1965]. *Fashions in hair: the first five thousand years*. Lontoo: Peter Owen.

Friesem, Lia. 2018. "Women's grey hair in online discussion." Teoksessa *Feminist interrogations of women's head hair: crown of glory and shame*, Barak-Brandes, Sigal ja Amit Kama, 141–156. New York: Routledge.

Guillerm, Céline. 2015. *A feminist cultural study of identity, hair loss, and chemotherapy*. Doctoral Dissertation, Faculty of The Dorothy F. Schmidt College of Arts and Letters, Florida Atlantic University.

Illoinen, Eva. 1986. *Tsaarin poika*. Helsinki: Tammi.

Kaikki syövästä. 2025. Sytostaattien haittavaikutukset. Luettu 10.5.2025. <https://kaikkisyovasta.fi/tietoa-syovasta/syopahoidot/solunsalpaajat-eli-sytostaatit/solunsalpaajat-eli-sytostaatit-2/>.

Kuka pelkää noitia (The Witches), Warner Bros, 2020.

Latva, Johanna 2021. Naisten kaljuus on ollut arkea jo pitkään. Turun yliopiston Elävää tiedettä -blogi. <https://blogit.utu.fi/elavaa/2021/03/19/naisten-kaljuus-on-ollut-arkea-jo-pitkaan/>.

Lidman, Satu. 2015. *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.

Synnott, Anthony. 1993. *The body social. Symbolism, self and society*. Lontoo: Taylor & Francis Group.

Terveyskirjasto 2022. Pälvikalju (Alopecia areata) Luettu 10.5.2025. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00480>.

Trüeb, Ralph M. 2009. "Chemotherapy-induced alopecia." *Seminars in Cutaneous Medicine and Surgery* 28, 11–14. <https://doi.org/10.1016/j.sder.2008.12.001>.

Wikimedia Commons contributors, "File:Filles nicolas rasées.jpg," Wikimedia Commons, [https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Filles nicolas ras%C3%A9es.jpg&oldid=1091376112](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Filles_nicolas_ras%C3%A9es.jpg&oldid=1091376112) (Luettu 6.10.2025).

Yle 2021. Katso, kuinka naisten maajoukkuevalmentajan tukka lähti mitalijuhlissa! Viestinaiset iloitsivat MM-pronssista riehakkaasti. 5.3.2021. <https://yle.fi/a/3-11822403>.

FT Johanna Latva on naisten kaljuuteen ulkonäköön liitettyihin asenteisiin sekä kulttuuriseen terveystutkimukseen erikoistunut etnologi.